

er den samme som den franske, den er fra Aaret 1807, da Napoleons Stemme var almagtig, og der kan ikke være Tvivl om, at Code de Commerce og Code de Napoléon under hans Regide vandrede over Landets gamle Grænse og fik Herredømme i de nye Departementer. Jeg veed ikke, hvilken af disse Retsforfatninger man nærmest har havt for Øie, da man fik § 44 sat ind i Loven; thi det er netop en af de Paragrapher, der ikke fandtes i det oprindelige Udkast. Det kan ikke være Englands; thi vel er det sandt, at England ikke har en i egentlige Love udpræget Beviistheori; men det er Alle og Enhver bekendt, at netop i England har man i Virkeligheden en ganske anderledes bunden Beviistheori end noget andetsteds i Verden, at Aarhundreders Tradition har skabt og medført Sædvaner og Regler, som Loven forudsætter, at Dommeren bringer i Anvendelse, som Dommeren altid paa det allernødtigste overholder, indskræper sine Meddommere eller rettere Dommere over Sagens Factum, analyserer for dem i alle Enkeltheder og paaviser dem at følge i ethvert enkelt specielt forekommende Tilfælde, almindelige Regler, der gjælde for alle Retsforhold, og særlige Regler med Hensyn til specielle Retsforhold og specielle Arter af Sager. Det samme er Tilfældet i den franske Lovgivning og, efter hvad jeg bemærkede om Belgien, ganske vist ogsaa for dette Lands Bedkommende, kun at Reglerne her ere udtalte i Lovsform og have modtaget deres yderligere Udvikling i Retslivet, og disse Regler og Sætninger, der staae som Hæder af Lovgivningens Tilladelse til at dømme efter et frit Skjøn, staae som nødvendige og naturlige Forudsætninger og — hvad der er meget mere — som Forudsætninger, der ere komne til Processen, fordi de eksistere i Retsforholdene selv, ere Følger af den Lovgivning, der har ordnet de borgerlige Samfundsforhold, der kunne fremkalde Tvist og Processer. Jeg tør ikke, allermindst ved 1ste Behandling, indlade mig omstændelig paa en Udvikling heraf; men da det dog maaskee ikke er almeen bekendt Ting, og da det forekommer mig, at man under de tidligere Forhandlinger af Udkastet paa et andet Sted tildeels har gjort sig slybige i endeel Misforstaaelse, maa det være mig tilladt at

gaae lidt videre ind paa et Par enkelte Anthyninger. Der eksisterer intet Land, hvor man ikke har bestemte Regler om enhver Art af de forskellige Beviismidler, hvorigjennem Beviiset formes —, om Tilstaaelsens Betydning og Virksomhed, om Documenter, om Bidnebeviiset, om Syn, om Parteres Ed og dennes Tilstedelighed —, intet Lands Lovgivning, som ikke har givet bestemte Regler om det indbyrdes Forhold imellem disse Midler og deres Virkekreds, om jeg saa maa sige; deres indbyrdes Prioritet, og intet Land, som ikke har fastsat bestemte Regler, hvorefter Beviiset skal føres; meget ofte gives der endogsaa særskilte Institutioner og Fremgangsmaader til Sandhedens Udfindelse, som vor Lovgivning og dette Lovforslag ikke kjende det Ringeste til. Den franske Lovgivning er mig bedst bekendt; jeg har under et længere Ophold i Frankrig stræbt at sætte mig ind i samme og der seet Mundtlighed og Offentlighed gjøre sig gjældende under den saakaldte frie Beviistheori, og jeg tør maaskee derfor nærmest tillade mig et Dieblit slygtigt at berøre enkelte Punkter af samme.

Modstanderne af vor Lovgivnings Beviislære rette i Særdeleshed deres Angreb paa den Sætning, at „Bidne er et mindre end to Personer overeensstemmende og ubi een Ting“, paa Bidnebeviiset i det Hele, de Regler, som vor Lovgivning indeholder om Bidners Digtighed eller Mangel paa Digtighed til at afgive Bidnesbyrd. Det er fornemmelig i denne Retning, at man mener, at det er skadeligt, at Dommerne skulle være bundne i deres Bedømmelse af de Beviser, som Parterne ere istand til at føre. Man mener, at naar disse Skranker ikke længere binde Dommeren, saa ville Parterne kunne føre alle Arter af Bidner, og at Dommeren, da langt lettere vil komme til Sandhedens Erkjendelse end efter de lovbundne Regler; men man tager meget fejl, dersom man troer, at der andetsteds slet ingen Regler gjælder i disse Forhold, ja, man tager endog mærkelig fejl, dersom man troer, at Bidnebeviiset andetsteds under borgerlige Rettergangstrætter spiller en saa væsentlig Rolle som hos os. I Frankrig tilstøder Loven i Almindelighed — og det er jo netop en af de Sætning-